

LĒMUMS Ādažu novadā

2021.gada 16.februārī

Nr.30

Par materiālā zaudējuma atlīdzināšanas noraidīšanu

2021.gada 27.janvārī Ādažu novada dome (turpmāk – dome) saņēma A. B.-L. (turpmāk – Iesniedzēja (dzīvo XXXX, Ādaži, Ādažu novads)) iesniegumu (domes reģ. Nr.ĀND/1-18/21/4) par zaudējuma apmaksu 260 eiro apmērā, ko ģimene bijusi spiesta samaksāt SIA “Brīvā Austras skola” kā starpību starp pašvaldības līdzfinansējumu un SIA “Brīvā Austras skola” maksu par 4 mēnešiem, jo Ādažu pirmsskolas izglītības iestādes “Strautiņš” (turpmāk – ĀPII) vadītājas prettiesiskas faktiskās rīcības rezultātā viņas bērnam netika nodrošināta vieta ĀPII. Kompensācijas atteikuma gadījumā Iesniedzēja paredz vērsties Administratīvo aktu strīdu komisijā vai tiesā. Iesniedzēja norāda, ka kopējie zaudējumi līdz bērna uzņemšanai ĀPII 2021. gada septembrī būs EUR 780.00, un ka ēdināšanas maksa un pārējie izdevumi par pulciņiem un mācību priekšmetu iegādi netiek pieprasīti.

Iesniegumam nav pievienoti dokumenti, kas apliecinātu radīto zaudējumu EUR 260 apmērā, un dokumenti, kas apliecinātu, ka Iesniedzējas bērnam 01.09.2020. pienācās vieta ĀPII.

Iesnieguma kopija nosūtīta Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu zaudējumu atlīdzināšanas likuma 19. panta otrās daļas noteikumam.

1. Iesniedzēja pamato Iesniegumu ar šādiem faktiem:

1.1 Latvijas Republikas Tiesībsargs birojs (turpmāk – Tiesībsargs), izskatot A.A. iesniegumu, esot konstatējis, ka ĀPII vadītājas S.Breidakas lēmums par 23 bērnu pārceļšanu uz jaukta vecuma grupām 2020./2021. mācību gadā faktiski radīja situāciju, kad agrāk dzimuši un agrāk rindā reģistrēti bērni tika nepamatoti apieti un netika nodrošināti ar vietu ĀPII. Tiesībsarga ieskatā šāda prakse nav pieļaujama un neatbilst domes 25.07.2017. saistošajos noteikumos Nr.24/2017 “Par pirmsskolas vecuma bērnu reģistrāciju un uzņemšanu Ādažu novada pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs” noteiktajai bērnu uzņemšanas kārtībai un labas pārvaldības principam. Tiesībsargs konstatējis, ka ĀPII sniegtā informācija par uzņemto bērnu skaitu un vietu sadalījumu pēc bērnu dzimšanas gada atšķiras no informācijas, kas tika sniegta Iesniedzējai 2020.gada vasarā mutiskā formā un pašvaldības vēstulē Nr.ĀND/1-12-3/20/959. Tiesībsarga ieskatā neprecizitātes informācijā par uzņemto bērnu skaitu un vietu sadalījumu pēc bērnu vecuma liecina, ka bērnu uzņemšana ĀPII nav caurskatāma un skaidra.

1.2. Minēto faktu apkopošana liegusi A.A. laicīgi griezties domes Administratīvo aktu strīdu komisijā, turklāt dome esot vilcinājusies ar rakstiskas atbildes sniegšanu, jo tās vēstule Nr.ĀND/1-12-3/20/959 tika saņemta likuma noteiktā pēdējā dienā, 10 minūtes pirms darbadienas beigām, kad jau bija pagājis mēnesis kopš domes sēdes 28.07.2020. lēmuma par 2020./2021.m.g. bērnu uzņemšanu ĀPII. Dome neesot publiski informējusi novada iedzīvotājus par grozījumiem bērnu uzņemšanā ĀPII

(tika pieņemti 28.07.2020.), kas ļautu laicīgi reaģēt arī citu bērnu vecākiem, kuri bija ieinteresēti, lai viņu bērni uzsāktu mācības ĀPII 2020./2021. m.g.

- 1.3. Domes 28.07.2020. lēmums un ĀPII vadītājas faktiskā rīcība radīja finansiālus zaudējumus cietušo bērnu vecākiem, kuru bērni bija dzimuši un pirmskolas iestādes rindā reģistrējušies agrāk.
2. Latvijas Republikas Satversmes 92. panta trešajā daļā noteikts, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.
Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 92. pantā noteikts, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu (arī morālo), kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.
APL 94. panta ceturtajā daļā noteikts, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.
3. Satversmē un APL noteiktās tiesības personai uz tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību, ir nodrošinātas Valsts pārvaldes iestāžu zaudējumu atlīdzināšanas likumā (turpmāk – Likums). Likuma 5. panta pirmā daļa nosaka, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku **faktisko rīcību**, vai arī bezdarbību.
4. Saskaņā ar APL 89. pantu, faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Iestādes procesuālās darbības (darbības, kurām trūkst galējā noregulējuma rakstura) nav faktiskā rīcība.
5. Atbilstoši Likuma 7. pantam, **mantiskais zaudējums** šī likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ, kā arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, **iestādes faktiskās rīcības novēršanu** vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šo izmaksu maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets. Par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai.

Likuma 11. panta pirmajā daļā noteikts, ka mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un apmērs tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem.

Likuma 6. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv **tieša** cēloņsakarība - objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajam laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība **rada un nosaka** šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir **galvenais faktors**, kas **nenovēršami** radījis šīs sekas, bet otrā daļa – cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

No minētā secināms, ka lai apspriestu jautājumu par zaudējumu atlīdzināšanu, ir jāpastāv vairākiem elementiem. Proti, zaudējumiem, ko cietusi persona, iestādes administratīvajam aktam vai faktiskajai rīcībai un šo abu elementu (zaudējumu un akta vai rīcības) tiešai saiknei jeb cēloņsakarībai.

Kā norādīts Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 11. novembra spriedumā (lieta Nr. A42835609):

“[...] jāņem vērā, ka, tā kā zaudējumiem pašiem par sevi ir mantisks raksturs (atšķirībā, piemēram, no morālā kaitējuma), to esība un apmērs ir konkrēti pamatojams un pierādāms. Zaudējumu atlīdzības uzdevums ir atjaunot (aizpildīt) to mantas stāvokli, kāds būtu bijis tad, ja mantas samazinājums (aizskārums dēļ) nebūtu radies. Tādēļ zaudējumu atlīdzinājums nevar balstīties uz vispārīgiem pieņēmumiem par iespējamu notikumu attīstības gaitu, ja prettiesiskais lēmums nebūtu pieņemts.”

6. Lai izvērtētu, vai Iesniedzējai ir tiesības uz materiālā zaudējuma atlīdzību pēc būtības, kas viņai radusies ĀPII vadītājas faktiskās rīcības dēļ, t.i. pārceļot 23 bērnus uz jaukta vecuma grupām, tādejādi nenodrošinot viņas bērna uzņemšanu ĀPII, kā rezultātā Iesniedzējai ir radies zaudējums saistībā ar izmaksām privātā pirmsskolas izglītības iestādē, ir jāizvērtē vai attiecībā uz Iesniedzēju pastāv visi materiālā zaudējuma atlīdzināšanas priekšnoteikumi, t.i., vai Iesniedzējas bērns tiktu uzņemts ĀPII, ja iestādes vadītāja šādu rīcību nebūtu veikusi. Citiem vārdiem, nepieciešams konstatēt, ka Iesniedzējai nevis vispārīgi ir radušies zaudējumi, bet gan, ka to **cēlonis** ir ĀPII prettiesiskā rīcība.

No augstākminētā būtu jāsecina, ka Iesniedzējas bērns būtu uzņemts ĀPII 2020.gada 1.septembrī, ja iestādes vadītāja nebūtu uzņēmusi 20 bērnus, kuriem 3 gadi palika 2020.gada septembrī, oktobrī un novembrī jauktā vecuma grupās (3-4 gadi), kas ir jaunāki par Iesniedzējas bērnu un kuri reģistrēti pašvaldības PII rindā vēlāk, nekā Iesniedzējas bērns, bet uz ĀPII 20 brīvajām vietām jauktā vecumā grupās iestādes vadītāja būtu uzņēmusi 3-4 gadus vecus bērnus pieteikuma reģistrēšanas secībā.

7. Izvērtējot visus domes rīcībā esošos materiālus, pārbaudot domes pirmsskolas izglītības rindu modulī (datorprogramma, turpmāk - rindu modulis) uzņemto bērnu sarakstu, t.sk. Iesniedzējas bērna atrašanās kārtu rindu modulī, dome konstatē:

7.1. Iesniedzējas bērns dzimis 26.07.2017., reģistrēts rindā uz vietu ĀPII 29.08.2017., ar kārtas Nr.663, ko apliecina domes 29.08.2017. izziņa Nr.ĀND/1-15-7/17/219 “Par bērna reģistrāciju uzņemšanai Ādažu novada pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē”. Iesniedzēja reģistrēta rindā saskaņā ar domes 27.05.2014. saistošajiem noteikumiem Nr.11 „Par pirmsskolas vecuma bērnu reģistrāciju un uzņemšanu Ādažu novada pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs” 19.punktu, kuri zaudēja spēku 16.09.2017., kad spēkā stājas domes 25.07.2017. saistošie noteikumi Nr.24/2017 “Par pirmsskolas vecuma bērnu reģistrāciju un uzņemšanu Ādažu novada pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs” (turpmāk - Noteikumi).

- 7.2. Izglītojamo grupas bērnu uzņemšanai ĀPII katru gadu komplektē atbilstoši Noteikumu 26., 27., 27.¹ un 30. punkta nosacījumiem (redakcija, kas spēkā uz lēmuma pieņemšanas dienu):

“26. Datubāzē izveido uzņemamo bērnu sarakstu pieteikumu reģistrēšanas secībā, šādā kārtībā:

- 1) *bērni, statusā “NBS karavīra bērns” (ne vairāk, kā 120 bērni Kadagas PII);*
- 2) *bērni, statusā “Obligātās pirmsskolas izglītības vecums”;*
- 3) *Ādažu novadā deklarētie bērni, kuru viena vecāka deklarētā dzīvesvieta ir Ādažu novadā;*

- 4) *Ādažu novadā deklarētie bērni, kuru vecāku deklarētā dzīvesvieta nav Ādažu novadā;*
 - 5) *bērni, kuru deklarētā dzīvesvieta nav Ādažu novadā.*
27. *Līdz kārtējā gada 1. maijam iestādes vadītājs izveido uzņemamo bērnu sarakstu atbilstoši izglītojamo brīvo vietu skaitam, datubāzes datiem un šo noteikumu 23. punkta prasībām un uzaicina bērnu vecāku, vai bērna likumisko pārstāvi, kas nav bērna vecāks, nosūtīt elektronisko pasta sūtījumu uz pieteikumā norādīto elektroniskā pasta adresi, piekrist bērna uzņemšanai iestādē no 1. septembra un iesniegt dokumentus atbilstoši šo noteikumu 28. punkta nosacījumiem.*
- 27.¹ *Ja mācību gada laikā atbrīvojas vieta kādā no iestādēm, tās vadītājs vienas nedēļas laikā atbilstoši izglītojamo brīvo vietu skaitam, datubāzes datiem un noteikumu 23. punkta prasībām, uzaicina bērnu vecāku vai bērna likumisko pārstāvi, kas nav bērna vecāks, nosūtīt elektronisko pasta sūtījumu uz pieteikumā norādīto elektroniskā pasta adresi, piekrist bērna uzņemšanai iestādē no nākamā mēneša pirmās darba dienas un iesniegt dokumentus atbilstoši šo noteikumu 28. punkta nosacījumiem.*
30. *Iestādes vadītājs veic grupu komplektēšanu domes noteiktā kārtībā”.*
- 7.3. *ĀPII ir vecākā pirmsskolas izglītības iestāde Ādažu novadā, kas dibināta 1983.gadā un tajā ilgstoši bija iespēja uzņemt bērnus tikai no trīs gadu vecuma, jo iestādes funkcionalitāte un telpas nebija pielāgotas, lai uzņemtu bērnus no pusotra gada vecuma. Bērni iestādē tiek komplektēti jauktās vecuma grupās (3-7 gadi).*
- 7.4. *Lai nodrošinātu Vispārējās izglītības likuma 21. pantā noteikto pienākumu pašvaldībai nodrošināt bērniem vienlīdzīgu pieeju pirmsskolas izglītības iestādēm un pakāpeniski ieviestu dažādu vecuma grupu bērnu samērīgu proporciju domes pirmsskolas izglītības iestādēs, kā arī pamatojoties uz novadā esošo privāto pirmsskolas izglītības iestāžu un bērnu vecāku ierosinājumu, no 2016. gada dome pakāpeniski veic pirmsskolas izglītības iestāžu telpu pārplānošanu un pārbūvi, tādejādi nodrošinot iespēju apmeklēt iestādes arī jaunākā vecuma bērniem. ĀPII šobrīd ir 2 jaunākā vecuma grupas (32 vietas) bērniem vecumā no pusotra gada līdz trīs gadiem un Kadagas pirmsskolas izglītības iestādē (turpmāk – KPII) tika papildu izveidota vidējā vecuma grupa (16 vietas). Izveidojot jaunākā vecuma grupas un uzņemot bērnus no pusotra gada vecuma, dome nodrošina pakāpenības un pēctecības principu un vienlīdzīgu iespēju visiem bērniem no pusotra gada vecuma tikt uzņemtiem izglītības iestādēs. 2020.gadā pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs kopā bija 26 grupas, no kurām 14 bija viena vecuma grupas (9 - KPII un 5 - ĀPII) un 12 jaukta vecuma grupas ĀPII.*
- 7.5. *2020.gada vasarā pašvaldība konstatēja, ka komplektējot grupas 2020./2021.mācību gadam, ĀPII vadītāja uzņēma jaukta vecuma bērnu grupās 23 bērnus, no kuriem lielākai daļai trīs gadi paliek **pēc 2020.gada 1.septembra**. Minētais pārkāpums 07.07.2020. tika izskatīts domes Izglītības, kultūras, sporta un sociālās komitejas sēdē un iestādes vadītāja S.Breidaka informēja par jaunuzņemto bērnu, kuri 3 gadu vecumu sasniegs 2020.gada septembrī, oktobrī un novembrī, pārceļšanu uz jaukta vecuma grupām, lai nodrošinātu mācību procesa atbilstību bērna vecumam.*
- 7.6. *S.Breidakas rīcība bija domes noteiktās kārtības pārkāpums, jo tādejādi samazinājās tādu bērnu iespēja tikt uzņemtiem ĀPII, kuriem 2020. gada 1. septembrī jau bija trīs un vairāk gadi. Sākotnējā stāvokļa atjaunošanai dome uzdeva ĀPII vadītājam uzņemt iestādē jauktā vecuma grupās vēl papildu bērnus, lai nodrošinātu vienlīdzīgas tiesības uz uzņemšanu iestādē rindā esošiem bērniem vecumā no 3 līdz 7 gadiem, tādejādi novēršot nelabvēlīgās sekas, ko radīja iestādes pieļautais pārkāpums.*

- 7.7. Ņemot vērā, ka likumdevējs attiecībā uz pašvaldību pirmsskolas izglītības iestādēm nav noteicis vienotus izglītojamo uzņemšanas principus un šī jautājuma izlemšana ir piekritīga iestādes dibinātājam, dome ar 28.07.2020. lēmumu (protokols Nr.14, 19.§ (turpmāk – Lēmums)) noteica šādu ĀPII vakanto vietu komplektēšanas kārtību 2021./2021. mācību gadā:
- a. jaunākā vecuma grupās (14. un 17. grupa) 32 vietas komplektēt šādi:
 - 1) 16 vietas – 14. grupā (vecums 1,5-2,5 gadi);
 - 2) 16 vietas – 17.grupā (vecums 1,5-3 gadi);
 - b. jaukta vecuma grupās 119 vakantās vietas komplektēt šādi:
 - 1) 50 bērni (visi rindā esošie bērni obligātās izglītības iegūšanai), kas dzimuši 2014. un 2015. g.;
 - 2) 20 bērni, kas dzimuši 2016. un 2017. g. (3-4 gadu vecums);
 - 3) 17 bērni, kuriem 3 gadi paliek pēc 2020. gada 1. septembra;
 - 4) 32 bērni no 2019./2020. m.g. jaunākā vecuma bērnu grupām (no 14. un 17. grupas).
- 7.8. Nosakot izglītojamo uzņemšanas principus, nedrīkst ierobežot piecu gadu vecumu sasniegušo bērnu tiesības tikt sagatavotam pamatizglītības ieguvei (Izglītības likuma 4. pants, Vispārējās izglītības likuma 20.¹ pants), kā arī bāreņu un bez vecāku gādības palikušu bērnu tiesības izglītoties jebkurā pašvaldības izglītības iestādē (Izglītības likuma 56. panta pirmā daļa), proti, minēto bērnu kategorijas intereses jebkurā gadījumā ir prioritāras, kā arī, tās nedrīkst būt pretēja citos likumos, tostarp Izglītības likumā noteiktajiem principiem (skat. Apgabaltiesas 2019.gada 28. februāra spriedumu lietā Nr. AA43-0389-19/18 p. 15).
- 7.9. Lai pastiprinātu kontroli un novērstu iespējamus pārkāpumus nākotnē, dome ar 28.07.2020. rīkojumu Nr.ĀND/1-10-1/20/53 “Par pirmsskolās uzņemamo bērnu sarakstu saskaņošanu” (turpmāk – rīkojums) noteica pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs uzņemamo bērnu saraksta saskaņošanas kārtību.
- 7.10. Pamatojoties uz iepriekš minēto, 13.07.2020. rindu modulī pieteikumu reģistrācijas secībā tika izveidots uzņemšanas saraksts Nr.6482 17 bērniem un saraksts Nr.6484 vēl 2 bērniem vecumā no 01.01.2016. līdz 31.12.2017. (*uz kārtējā gada 1.septembri no 4 gadiem 9 mēnešiem līdz 2 gadiem 9 mēnešiem*). Visi 19 uzaicinātie bērni piedzima 2016.gadā. No 19 uzaicinātajiem bērniem 5 bērni atteicās apmeklēt ĀPII. Ņemot vērā iepriekš minēto, 21.07.2020. tika izveidots uzņemšanas saraksts Nr.6585 3 bērniem vecumā no 01.01.2016. līdz 31.12.2017., no 3 uzaicinātajiem bērniem 2 atteicās apmeklēt ĀPII. Visi 3 uzaicinātie bērni piedzima 2016.gadā. Turpinot uzņemšanu, 27.08.2020. tika izveidots uzņemšanas saraksts Nr.7105 2 bērniem vecumā no 01.01.2016. līdz 31.12.2017. Visi 2 uzaicinātie bērni piedzima 2017.gadā, no kuriem apmeklēt ĀPII piekrita 1 bērns. Tas nozīmē, ka kopā tika uzaicināti 24 bērni vecumā no 01.01.2016. līdz 31.12.2017., no kuriem ĀPII piekrita apmeklēt 17 bērni (16 bērni, kuri piedzima 2016.gadā un 1 bērns, kurš piedzima 2017.gadā).
- 7.11. No 24 uzaicinātajiem bērniem ĀPII tika uzņemti 17 bērni (piekrita apmeklēt iestādi). 7 bērnu vecāki atteicās no piedāvājuma. Ņemot vērā, ka rindā uz ĀPII bija reģistrēti vēl obligātās pirmsskolas izglītības vecuma bērni, no 13.07.2020. līdz 04.09.2020. saskaņā ar Izglītības likuma 4. pantu uz ĀPII tika uzaicināti vēl 10 bērni, no kuriem 6 piekrita apmeklēt ĀPII. Minētās darbības ĀPII vadītāja saskaņoja ar domes Izglītības darba un jaunatnes lietu speciālistu atbilstoši rīkojumā noteiktajam.

- 7.12. Ar domes priekšsēdētāja vietnieka 06.02.2019. lēmumu Nr.ĀND/1-28/19/26 Iesniedzējai piešķirts pašvaldības līdzfinansējums EUR 239.00 apmērā mēnesī par viņas bērna apmeklējumu privātā izglītības iestādē SIA “Brīvā Austras skola“, pamatojoties uz Iesniedzējas 01.02.2019. iesniegumu un saskaņā ar domes 2019.gada 8.janvāra lēmumu Nr.3 “Par pašvaldības izmaksām privātām pirmsskolas izglītības iestādēm”. Lēmums netika apstrīdēts. Iesniedzējas bērnam uz iesnieguma iesniegšanas brīdi bija kārtas Nr.90 (no 187 bērniem, kuri dzimuši 2017.gadā). Līdzfinansējuma apmērs Iesniedzējai 2020. gadā saskaņā ar domes 2020.gada 28.janvāra lēmumu Nr.6 “Par pašvaldības izmaksām privātām pirmsskolas izglītības iestādēm” sastādīja EUR 240 mēnesī.
- 7.13. Attiecībā uz Iesniedzējas apgalvojumu, ka 23 jaunākā vecuma bērnu pārceļšana jauktā vecuma grupā ir vietu “atņemšana” 3-4 gadīgajiem bērniem, dome norāda, ka ĀPII specifika ir jaukta vecuma grupas. Tas nozīmē, ka 3-4 gadīgo uzņemto bērnu skaits ir tieši atkarīgs no obligātās pirmsskolas izglītības vecuma (5-7 gadīgo) uzņemto bērnu skaita. Respektīvi, pirmie vakantās vietas aizpilda 5-7 gadīgie bērni un atlikušās brīvās vietas aizpilda 3-4 gadīgie bērni. Uzņemot bērnus jaunākā vecuma grupas vairāk par 23 bērniem vecumā no 1,6 līdz 3 gadiem un iekļaujot viņus jaukta vecuma grupās, ĀPII vadītāja radīja situāciju, ka minētās vietas tika aizņemtas uz bērnu rēķina vecumā no 3 līdz 7 gadiem (jaukta vecuma grupas bērnu vecums ir no 3 līdz 7 gadiem). Iestādes vadītāja, veidojot uzņemšanas sarakstus 13.07.2020., 21.07.2020. un 27.08.2020. un uzņemot bērnus, kuri dzimuši no 01.01.2016. līdz 31.12.2017. (pieteikumu iesniegšanas secībā (tie ir 2016.gadā dzimuši bērni un viens 2017.gadā dzimušais bērns)), kā arī izveidojot sarakstus 13.07.2020., 21.07.2020., 27.08.2020., 03.09.2020. un 04.09.2020. obligātās pirmsskolas izglītības vecuma bērniem un uzņemot tos, atjaunoja paritāti, t.i., atjaunoja statusu un papildu uzņēma 23 bērnus jaukta vecuma grupās (3-7 gadi). Izvērtējot faktiski uzņemamo bērnu skaitu ĀPII, konstatējams, ka obligātās pirmsskolas izglītības vecuma bērni ir uzņemti par 3 bērniem mazāk (Lēmumā minētais komplektējamo vietu skaits obligātās pirmsskolas izglītības vecuma bērniem ir 50, savukārt uzņemto bērnu skaits ir 47 bērni no 109 uzaicināmajiem), savukārt 3-4 gadīgie bērni ir uzņemti par 3 vairāk (Lēmumā noteiktais: 119 (brīvas vietas kopā) – 50 (obligātās pirmsskolas izglītības vecums) – 32 (jaunākā vecuma grupas) = 37 (vietas 3-4 gadīgajiem bērniem). Faktiski uzņemto bērnu skaits: 119 (brīvas vietas kopā) – 47 (obligātās pirmsskolas izglītības vecums) – 32 (jaunākā vecuma grupas) = 40 (vietas 3-4 gadīgajiem bērniem). Starpība: 40 (faktiski uzņemto bērnu skaits) – 37 (Lēmumā noteiktais bērnu skaits) = 3 bērni vecumā no 3 līdz 4 gadiem)).
- 7.14. Dome norāda, ka bērni pirmsskolas izglītības iestādēs tiek uzņemti rindas kārtībā pieteikumu reģistrācijas secībā, ievērojot katrā iestādē noteiktās vecuma grupas. Bērnu uzņemšana iestādē ir atkarīga ne tikai no iesniegumu reģistrācijas secības, bet arī no iestādē pieejamā grupu skaita un lieluma katrā no vecumiem. Būtiskas atšķirības telpu platībā un iekārtojumā ir telpām bērniem līdz trīs gadu vecumam un bērniem pēc trīs gadu vecuma. ĀPII izveidotas divas grupas bērniem līdz 3 gadu vecumam, jo telpas un iekārtojums ir funkcionāli piemērots šai vecuma grupai. Ja iestādes telpas funkcionāli ir piemērotas bērniem līdz trīs gadu vecumam, tajās nav pieļaujams uzņemt vecākus bērnus. Attiecībā uz bērniem pēc trīs gadu vecuma ĀPII specifika ir jaukta vecuma grupas, kurās primāri tiek nodrošinātas vietas obligātā pirmsskolas izglītības vecuma bērniem un tikai pēc tam 3-4 gadīgajiem bērniem.

7.15. Dome veica uzņemto bērnu sarakstu pārbaudi rindu modulī un konstatēja, ka Iesniedzējas bērns uzņemšanas sarakstos, kas tika izveidoti no 05.05.2020. līdz 04.09.2020., nav iekļauts. Iesniedzējas bērna kārtas numurs rindā uz 08.02.2021. ir Nr.27 no 2017.gadā dzimušiem 126 bērniem. Ņemot vērā, ka tika izveidotas papildu vietas un 3-4 gadīgie bērni uzņemti par 3 vairāk, nekā noteikts Lēmumā, līdz Iesniedzējas bērnam rinda nebija nonākusi un tas nemainīja lēmumu par Iesniedzējas bērna neuzņemšanu ĀPII.

8. Attiecībā uz Iesniedzējas norādīto Tiesībsarga atbildi A.Afanasjevai, kurā Tiesībsargs norādījis, ka ĀPII vadītāja nav rīkojusies atbilstoši Noteikumos noteiktajai kārtībai un labas pārvaldības principam, ko Iesniedzēja uzskata par pamatu zaudējuma atlīdzības prasībai, dome norāda, ka ir saņēmusi Tiesībsarga vēstuli šajā jautājumā.

Tiesībsarga vēstulē nav apgalvojumu vai pierādījumu tam, ka Tiesībsargs, izvērtējot bērnu uzņemšanu ĀPII, būtu konstatējis, ka iestādes vadītājas rīcība radījusi situāciju, ka tieši Iesniedzējas bērns nav uzņemts iestādē.

Izvērtējot ĀPII vadītājas sniegto informāciju par uzņemto bērnu skaitu un sadalījumu pēc uzņemto bērnu dzimšanas gada, Tiesībsargs norāda, ka tā atšķiras no A.Afanasjevai 2020. gada vasarā sniegtās pašvaldības vēstules un Lēmumā norādītās informācijas. Tiesībsargs ierosina domei pastiprināt uzraudzību pār pašvaldības PII uzņemamo bērnu sarakstu veidošanu un nepieļaut situāciju, ka par procesu atbild tikai PII vadītājs, kā arī ierosina grozīt Noteikumus un risināt jautājumu par papildu vietu skaitu iestādēs.

9. No Izglītības likuma 17. panta pirmās daļas un Vispārējās izglītības likuma 21. panta **neizriet pienākums pašvaldībai nodrošināt ikvienam bērnam no pusotra gada vecuma iegūt bezmaksas pirmsskolas izglītību**. Šajā sakarā dome atsaucās uz Apgabaltiesas 2019. gada 25. jūnija spriedumu (lietā Nr. AA43-0389-19/7 skat. p. 11., 12. un 13.) par pienākumu segt izdevumus pilnā apmērā izglītojamiem, kas apmeklē privāto izglītības iestādi, kurā norādīts:

“[...1) Vispārējās izglītības likuma 22. pants paredz, ka pirmsskolas izglītības programmu īsteno pirmsskolas izglītības iestādē vai citā izglītības iestādē, kā arī ģimenē, saņemot metodisku palīdzību izglītības iestādē, kura īsteno licencētu pirmsskolas izglītības programmu, vai pirmsskolas izglītības konsultatīvajā centrā. Tādējādi pirmās instances tiesa pamatoti norādīja, ka pirmsskolas izglītības apguves iespējamība tiesiskā regulējuma ietvaros pastāv ne tikai pašvaldības vai privātā izglītības iestādē, bet arī ģimenē, un izglītības apguve bērnam no pusotra līdz obligātajam izglītības vecumam pirmsskolas izglītības iestādē ir bērna vecāku izvēle.

2) Apgabaltiesas ieskatā kļūdaini ir uzskats, ka bērnu no pusotra gada vecuma tiesības uz bezmaksas pirmsskolas izglītību jau tiek nodrošinātas saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. panta otro daļu un Satversmes 112. pantu. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. panta otrā daļa noteic, ka bērnam ir tiesības uz bezmaksas pirmsskolas sagatavošanu, pamata un vidējo izglītību, kā arī arodizglītību, savukārt Satversmes 112. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta. Vispirms norādāms, ka Satversmes 112. pants un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. pants ir vispārīgās tiesību normas, kuras vispārīgi noteic ikviena tiesības uz izglītību. Detalizētāk tiesības uz izglītību tiek regulētas Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā. Kā expressis verbis izriet no Satversmes 112. panta teksta, tad bez maksas tiek nodrošināta iespēja iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Savukārt Izglītības likuma 17. panta pirmā daļa noteic katras pašvaldības

pienākumu nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē vai tuvākajā izglītības iestādē, kas īsteno izglītības programmu valsts valodā, nodrošināt jauniešiem iespēju iegūt vidējo izglītību, kā arī nodrošināt iespēju īstenot interešu izglītību un atbalstīt ārpusstundu pasākumus, arī bērnu nometnes, bet **nenoteic tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu izglītību**. Tiesības uz bezmaksas izglītību ir noteiktas Izglītības likuma 55. panta 1. punktā, proti, izglītojamam ir tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības iegūvi. Tomēr, Izglītības likuma 55. panta 1. punkta tiesību norma tulkojama kopsakarā ar citiem šā likuma un Vispārējās izglītības likuma tiesību normām, kas arī regulē šo jautājumu. Saskaņā ar Izglītības likuma 4. pantu obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei un pamatizglītības iegūšana. Arī Vispārējās izglītības likuma 20.1 pants noteic, ka bērniem no piecu gadu vecuma pirmsskolas izglītības programmas apguve ir obligāta. Tiesību normas, pirmkārt, ir tulkojamas sistēmiski, tas ir, noskaidrojot to jēgu kopsakarā ar citām tiesību normām; otrkārt, ir jāievēro to hierarhija un vispārējie tiesību normu piemērošanas principi, tai skaitā *lex specialis derogat legi generali*. Administratīvā procesa likuma 15. panta septītā daļa noteic, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiskā spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. Arī Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 9. panta sestās daļas 2. punkts noteic, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. Apgabaltiesas ieskatā Izglītības likuma 55. panta 1. punkts ir vispārējā tiesību norma, kura piemērojama tiktāl, ciktāl to neierobežo citas tiesību normas, kas regulē šo jautājumu, kā piemēram, Izglītības likuma 17. panta 2.1 daļa, kas ir speciālā tiesību norma. **Minētā tiesību norma noteic, ja pašvaldība bērnam, kurš sasniedzis pusotra gada vecumu un kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, nenodrošina vietu pašvaldības izglītības iestādes īstenotā pirmsskolas izglītības programmā (no pusotra gada vecuma līdz pamatizglītības ieguves uzsākšanai) un bērns apgūst pirmsskolas izglītības programmu privātā izglītības iestādē, tad pašvaldība šim privātam pakalpojuma sniedzējam sedz izmaksas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā**. Izmaksas sedz apmērā, kas atbilst vienam izglītojamajam pirmsskolas izglītības programmā nepieciešamajām vidējām izmaksām attiecīgās pašvaldības izglītības iestādēs. Ja izglītojamais apgūst Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā pašvaldības izraudzītās izglītības iestādes īstenotu pirmsskolas izglītības programmu, izmaksas sedz apmērā, kāds noteikts publiskā iepirkuma rezultātā. **Likumdevējs par obligātu ir noteicis pirmsskolas izglītību no piecu gadu vecuma, līdz ar to no šā vecuma pirmsskolas izglītībai ir jābūt bezmaksas**. Kā jau uz to vērta uzmanību pirmās instances tiesa, izglītības apmaksas jautājums ir **izglītības attīstības politikas un valsts budžeta jautājums**. Jautājums par valsts atbalstu privātai izglītībai, proti, cik un kādas izmaksas segt bērniem, kas apmeklē privātās pirmsskolas izglītības iestādes, ir politiska izšķiršanās. Likumdevējs deleģējis Ministru kabinetam noteikt kārtību un apmērus, kādā pašvaldība sedz izdevumus bērniem, kas apmeklē privātās pirmsskolas izglītības iestādes, un, pamatojoties uz šo deleģējumu, ir izdoti noteikumi Nr.709.]”

10. Personām ir tiesības prasīt segt izmaksas, kas saistītas ar bērna izglītošanu privātā pirmsskolas izglītības iestādē. Kārtību izmaksu apmaksai nosaka domes 2015.gada 27.janvāra saistošie noteikumi Nr.1/2015 “Ādažu novada pašvaldības līdzfinansējuma

piešķiršana pirmsskolas izglītības ieguvei”. Kā izriet no lietas materiāliem, Iesniedzēja ir izmantojusi minētās tiesības un viņai tiek segtas izmaksas tiesību normās noteiktajā apmērā. Attiecībā uz ēdināšanas apmaksu un pulciņu maksu dome norāda, ka pašvaldībai nav uzlikts obligāts pienākums segt ēdināšanas un pulciņu izmaksas pirmsskolas izglītības iestādēs un dome attiecībā uz pirmsskolas izglītības iestāžu bērniem šādu lēmumu nav pieņēmusi. Pirmsskolas izglītības iestādēs ēdināšanas maksa tiek segta pilnībā vai daļēji tikai sociālās palīdzības ietvaros, neskatoties uz to vai bērns apmeklē pašvaldības vai privāto pirmsskolas izglītības iestādi.

Ņemot vērā, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzību rodas, ja starp iestādes prettiesisku rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība, kas minētā gadījumā nepastāv, jo lietā nav konstatēts, ka Iesniedzējas bērns būtu uzņemts ĀPII ar 2020. gada 1. septembri arī tad, ja ĀPII vadītāja nebūtu uzņēmusi 23 jaunāka vecuma bērnus jaukta vecuma grupās, pamatojoties uz likuma „Par pašvaldībām” 21. panta pirmās daļas 27. punktu, Valsts pārvaldes iestāžu zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6., 7. un 11. pantu un 19. panta otro un piekto daļu, Ādažu novada dome

NOLEMJ:

1. Noraidīt A.B.-L. pieteikumu domei par materiālā zaudējuma kompensācijas atlīdzināšanu EUR 260 apmērā.
2. Lēmumu var pārsūdzēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās Administratīvā rajona tiesā (Baldones ielā 1A, Rīga).

Domes priekšsēdētājs

M.Sprindžuks